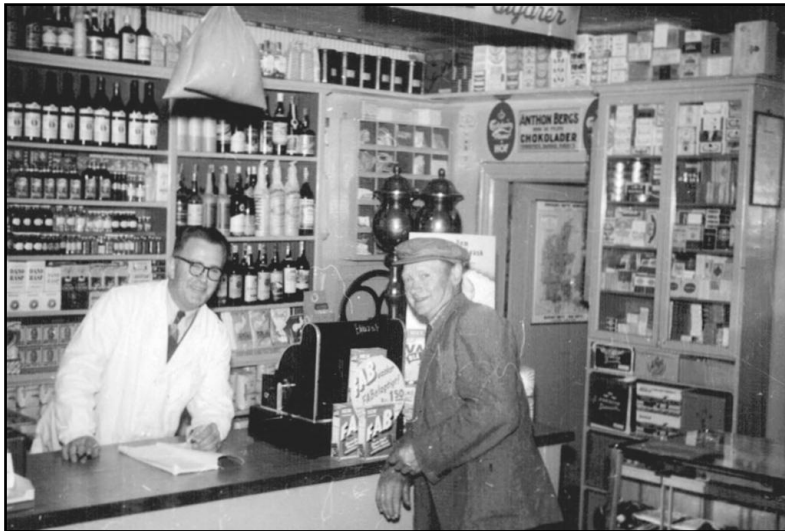

Nr. 102 - Persillekræmmeren -2015

Hans Chr. Rasmussen – Købmand på Bygaden 66 fra 1943 til 1978

Af Birte Mølbak, Boeslunde

Købmand Hans Chr. Rasmussen i sin butik.

Min far Hans Chr. Rasmussen (1914-1988) købte købmandsforretningen af købmand Hansen, der havde startet den omkring 1920. Hansen var flygtet fra Rusland under revolutionen i 1917 sammen med sin russiske kone og sønnen Vladimir. Hvorfor de slog sig ned i Stensballe, det ved jeg ikke, men jeg husker svagt fru Hansen, der boede i en lejlighed i Horsens sammen med en sort- hvid perser kat, som jeg var bange for. Her kom far for at betale termin to gange om året. Forretningen bestod af en lang bindingsværkslænge ud mod "Krokodillen". Det var beboelsen, og vinkelret herpå langs Bygaden lå butikken med facade af røde mursten og to udstillingsvinduer. Beboelsen, der tidligere havde huset den berømte Wolle Smed og hans datter (se Persillekræmmerne nr. 11 og 14) var i elendig forfatning.

Der var ikke indlagt vand, kun en pumpe i vaskehuset, der var ingen vask i køkkenet og lokum under loftstrappen. Den nederste del af huset var gåsehus og ikke beboelig, og overalt var der rod og svineri, så der var nok at tage fat på for et par raske unge mennesker, selvom min mor, Ingeborg Rasmussen (1918-1996) siden fortalte, at hun var ved at fortvivle, da hun så huset første gang. De faldt dog hurtigt til i Stensballe og fik en meget stor omgangskreds. Handlen gik det også godt med, da der var krig og rationering, og alt kunne sælges. Man spurgte ikke så meget om prisen.

Min farfar døde i 1949. Han var både købmand og foderstofhandler i Klakring ved Juelsminde, og det var meningen, at far skulle overtage forretningen efter ham, men allerede på det tidspunkt kunne

far se, at fremtidsmulighederne i Stensballe var større, så de blev, hvor de var. Kundegrundlaget var solidt. På den ene side af butikken var vi naboer til Østergaards Frøavl, der havde ca. 100 mand beskæftiget. Heraf var der mange unge kontorfolk, som spiste i "villaen" Bygaden 69, hvor der var stor folkehusholdning. På den anden side af butikken lå "Krokodillen", ejet af frk. Edelmann. Senere blev den til Stensballe Kro. De var faste kunder, ligeledes Stensballegaard, og både folkehusholdningen og greven handlede hos far, der af den grund måtte have specielle varer på lager. Brugsen på den anden side af Bygaden førte en lidt tilbagetrukket tilværelse, men den havde også sine faste kunder. Man handlede enten i Brugsen eller hos købmanden, og ikke mange handlede begge steder. Næsten alle købte "på bog" og betalte deres gæld til den første i måneden. Der var dog nogen, der måtte have henstand eller afdrage. Andre betalte med måneders mellemrum, og det var ikke altid de fattigste. Min far var meget konservativ og betalte selv alt kontant. Kassekredit eksisterede ikke. Til gengæld var folk med "bog" meget stabile kunder.

To gange om ugen havde butikken landtur. Lærlingen blev sendt ud på cykel for at hente ordrer ind, og dagen efter blev varerne leveret med en vogn efter cyklen. Den første bil, vi fik, var en Ford T, der så blev brugt til vare udbringning, men efterhånden fik folk telefon, så de kunne ringe ordrerne ind. Efter flere gamle biler, fik far importtilladelse fra myndighederne til at købe en ny Austin varevogn på gule plader. Jeg tror det var i 1953.

Der var altid en lærling i butikken. Den første kan jeg ikke huske, men den næste var Robert Langgaard, der senere blev gift med smedemester Højs datter Elsebeth. Derefter kom der en udlært kommis Godtfred Bennedsen, der var hos os i flere år, og den sidste lærling hed Niels. Samtidig begyndte min mor at være i butikken, og mine forældre klarede det derefter alene. I starten var der meget, der skulle laves. Alt skulle vejes af, og folk kom selv med emballagen, når der skulle købes brun sæbe, petroleum og den slags. Min mor havde nok at se til derhjemme, et ægtepar med to børn og en voksen på kost. Hun syede og strikkede det meste selv og passede en stor have. Desuden skulle hun også vaske og stryge, bl.a. de stivede hvide kitler der blev brugt i butikken.

En ekspedition foregik tit på den måde, at manden kom ind og lagde bogen med indkøbsliste på disken, hvorefter han forsvandt ud i butikkens baglokale for at få en øl. Ved fyraftens tid kunne der være næsten værtshusstemning derude. Der var mange, der mødtes hver eneste dag. Andre slog sig ned på den dertil indrettede stol i butikken, både for at høre sidste nyt og også få lidt sladder. Ikke alle var lige velkomne. Svinerøgteren på Stensballegaard udsendte kraftig staldlugt, og man sagde, at han altid kom først til hos barberen.

Min far var uddannet i flere af den tids "fine" købmandsforretninger og lagde megen vægt på, at der skulle være orden i tingene. Varesortimentet bestod af alle slags varer indenfor kolonial, konserver, legetøj, porcelæn, chokolade og Teilmanns vine, der dog mest blev solgt til større fester. Til daglig kunne man nøjes med øl og brændevin. Derimod solgte man ikke kød og pålæg, det købte man hos slagteren, brød hos bageren og mælk leverede mælkeemand Villy Andersen. De var mine forældres bedste venner og boede overfor i "Stensballehus" gennem det meste af min barndom. Grøntsager og frugt havde man selv eller købte på dåse, så der var kun et mindre udvalg af løg og kartofler og den slags. Da der kom en repræsentant fra Premier Is og ville sælge far en fryseboks, var han meget betænkelig. Det var kun få af kunderne, der havde en fryser derhjemme, eller højst havde de en andel i frysehuset på Tværvej (se Persillekrammeren nr. 57). Men det blev hurtigt populært med frosne fiske- fileter, grønne ærter og den slags. Jeg tror det, det var i midten af 1950'erne.

En ting, der tog meget af fars tid, var indkøb af varer. Nogle varer hentede han selv hos grossisten, men det meste blev indkøbt gennem handelsrejsende. Sådan et besøg kunne nemt tage en halv dag. De skulle beværtes med kaffe og øl, og der var særlig én, som altid skulle have mors hjemmelavede medister. Flere handelsrejsende blev fars personlige venner.

Som nævnt lagde min far stor vægt på, at butikken skulle præsentere sig ordentligt. Hver aften blev alle hylderne fyldt op. Der måtte ikke være huller i rækkerne, og alle etiketterne skulle vende samme vej. Dette gjaldt ikke mindst til jul, hvor far og Bennedsen brugte mange timer på at pynte op og gøre plads til julevarerne. Bennedsen var god til mekanik, og jeg husker nogle år, hvor han lavede noget med nisser, der dansede på en grammofonskive, der blev drevet af kaffemøllen. Det var aldrig før set i Stensballe. I det ene butiksvindue var der gerne legetøj, og i det andet vindue var der opsatser med prøver på de varer, man skulle have hjemme til jul, eksempelvis kokosmel, ris, korender, mandler, svesker og rosiner. Druer kom hjem i tønder med savsmuld, og i december måned kunne man også købe appelsiner. Jeg husker ikke, hvornår importen blev givet fri efter krigen, men jeg fik en appelsin hver dag op til jul. De var lidt sure, men kom man en sukkerknald i og moste dem lidt, smagte de meget bedre. Senere kunne man også få bananer, men dem syntes jeg smagte mærkeligt i begyndelsen. Chokolade kom i kasser og blev vejet af i små poser. Det var altid en spændende tid op til jul

Bygaden 66. 28. august 1952

Brand

I 1952, da Østergaards Frøavl brændte (se Persillekræmmeren nr. 92), var der stadig stråtag på vort hus. Og selv om der gik ild i taget flere gange, lykkedes det at redde huset. Velmenende naboer slæbte alt bohavede ud, men da de begyndte at tømme butikken, sagde min far stop. Jeg så det hele ovre fra "Stensballehus", og aldrig har jeg været så bange i mit liv. Natten tilbragte jeg hos forvalter Skræp på Stensballegaard. Om morgenen, da jeg kom hjem, var meget af huset ødelagt af sod og vand.

En ny tid

Efter 1960 forandrede mange ting sig. Vejen blev lagt uden om Stensballe, og mange af de små butikker lukkede. Kun Brugsen, købmanden og bageren blev tilbage, og Brugsen flyttede senere til

Brådhusvej og blev til et Supermarked. Mor mente på et tidspunkt, at vi skulle udvide og lave selvbetjening, men far satte sig imod. Man skulle ikke sætte sig i gæld. Og det var sikkert en rigtig beslutning. Folk havde fået bil, og de handlede andre steder. De små købmandsbutikkers tid var forbi. Far og mor holdt stand til 1978. Så lukkede de, men blev boende i nogle år. Min far var tidligt svækket og nåede ikke at komme med op i det nye hus, de lod bygge i Charlotteparken. Det er skæbnens ironi, at der nu er bygget en Fakta-butik på den grund, hvor Østergaards Frøavl tidligere lå og lige ved siden af fars butik. Alle de andre butikker i Stensballe er for længst lukket. Engang var der Brugs, købmand, bager, slagter, manufakturhandler, mælkeudsalg, cykelsmed, smed og mange andre håndværksmestre, et selvforsynende samfund. Nu er det bare historie.

Redaktion: FGS, POS